

YOSHLARDA VATANPARVARLIK HISSINI TARBIYALASH MEZONLARI

Ilmiy rahbar: **Samatov Xurshid**

Toshkent axborot texnologiyalari universiteti Samarqand filiali talabasi

Haydarov Kamronbek

Gmail: solihakamron@gmail.com Teli: +998948890510

Annotatsiya: Mazkur maqolada yoshlar ongida vatanparvarlik tuyg'usini shakllantirishning muhimligi va uning tarbiyaviy mezonlari tahlil qilinadi. Vatanparvarlik hissi — shaxsning jamiyatga ijtimoiy moslashuvi, milliy g'ururini anglash va o'zligini namoyon qilishda asosiy omil sifatida qaraladi. Maqolada vatanparvarlikni tarbiyalashning pedagogik, psixologik va ijtimoiy jihatlari, shuningdek, zamonaviy ta'lim tizimida bu jarayonni samarali tashkil etish yo'llari ko'rib chiqiladi. Yoshlar o'rtasida vatanparvarlik tuyg'usini rivojlantirishda oila, maktab, ommaviy axborot vositalari hamda jamoatchilikning roli batafsil yoritiladi. Xususan, amaliy misollar orqali vatanparvarlikni tarbiyalashning milliy qadriyatlar asosida yo'lga qo'yilishi muhimligi asoslanadi. Mazkur tadqiqot orqali vatanparvarlik tarbiyasini amaliyotda qo'llash mezonlari ishlab chiqiladi.

Kalit so'zlar: Vatanparvarlik, yoshlar tarbiyasi, milliy g'urur, ijtimoiy moslashuv, pedagogik mezonlar, oila tarbiyasi, ommaviy axborot vositalari, milliy qadriyatlar, tarbiyaviy dastur.

Annotation: This article analyzes the significance of fostering patriotism in the minds of young people and the criteria for its educational development. Patriotism is considered a key factor in an individual's social adaptation, understanding of national pride, and self-identity expression. The article examines the pedagogical, psychological, and social aspects of instilling patriotism, as well as effective methods of implementing this process in the modern educational

system. The role of the family, school, mass media, and community in developing patriotic feelings among youth is discussed in detail. Specifically, practical examples emphasize the importance of promoting patriotism based on national values. This study aims to develop practical guidelines for implementing patriotic education in practice.

Keywords: Patriotism, youth education, national pride, social adaptation, pedagogical criteria, family upbringing, mass media, national values, educational program.

Аннотация: В данной статье рассматривается значимость формирования патриотизма в сознании молодежи и критерии его воспитательного развития. Патриотизм рассматривается как ключевой фактор социальной адаптации личности, осознания национальной гордости и самовыражения. В статье анализируются педагогические, психологические и социальные аспекты воспитания патриотизма, а также эффективные методы реализации этого процесса в современной образовательной системе. Детально рассматривается роль семьи, школы, средств массовой информации и общественности в развитии патриотических чувств среди молодежи. В частности, на основе практических примеров подчеркивается важность формирования патриотизма на основе национальных ценностей. В рамках исследования разработаны практические рекомендации по внедрению патриотического воспитания в практику.

Ключевые слова: Патриотизм, воспитание молодежи, национальная гордость, социальная адаптация, педагогические критерии, семейное воспитание, средства массовой информации, национальные ценности, образовательная программа.

Kirish

Jamiyatning barqaror rivojlanishi va milliy o'zlikni anglashning muhim omillaridan biri yosh avlodning vatanparvarlik tuyg'usini shakllantirishdir. Vatanparvarlik nafaqat shaxsning milliy o'zligini anglashida, balki uning ijtimoiy moslashuvi, fuqarolik burchini ado etishi hamda davlat manfaatlariga sodiq bo'lishida asosiy mezon sifatida maydonga chiqadi. Shuningdek, vatanparvarlik tuyg'usi yoshlarning ma'naviy-axloqiy tarbiyasi jarayonida shakllantiriladigan asosiy qadriyatlardan biri hisoblanadi. Zamonaviy globallashuv sharoitida yoshlar ongida vatanparvarlik tuyg'usini shakllantirish masalasi alohida ahamiyat kasb etadi. Ayni paytda oila, ta'lim muassasalari, ommaviy axborot vositalari va jamoatchilikning bu boradagi faoliyati samaradorligini oshirish uchun muayyan pedagogik va psixologik mezonlarni ishlab chiqish zarur. Yoshlarning o'z milliy qadriyatlariga sodiqligi, tarixiy xotirasini tiklash, milliy g'ururini rivojlantirish va davlat ramzlariga hurmat bilan munosabatda bo'lishini ta'minlashda tizimli tarbiya usullari muhim o'rin tutadi. Mazkur maqolada yoshlar ongida vatanparvarlik tuyg'usini shakllantirish jarayonining nazariy va amaliy jihatlarini ilmiy asoslangan holda yoritiladi. Xususan, vatanparvarlikni tarbiyalashning pedagogik mezonlari, ularning samaradorligini ta'minlash usullari hamda amaliy tajribalar tahlil qilinadi. Shuningdek, milliy qadriyatlar asosida vatanparvarlik tuyg'usini shakllantirishning ahamiyati, oila, ta'lim tizimi va jamoatchilikning ushbu jarayondagi roli haqida batafsil fikr yuritiladi. Maqolaning ilmiy-amaliy ahamiyati shundaki, unda vatanparvarlik tarbiyasini tashkil etishning samarali usullari asosida tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Asosiy qism

Vatanparvarlik tushunchasi va uning mazmun-mohiyati. Vatanparvarlik — shaxsning o'z vataniga, millatiga, uning tarixiga, madaniyatiga va qadriyatlariga hurmat-ehtirom ko'rsatish, davlat ramzlarini ardoqlash hamda milliy manfaatlarini

himoya qilishga intilish kabi fazilatlarni o'zida mujassam etuvchi tuyg'udir. Vatanparvarlik nafaqat ijtimoiy-siyosiy hodisa, balki shaxsning ijtimoiy moslashuviga xizmat qiluvchi ma'naviy-axloqiy qadriyat sifatida ham namoyon bo'ladi. Yosh avlodda vatanparvarlik hissini shakllantirish esa pedagogik va psixologik yondashuvlarni o'zaro uyg'unlashtirishni talab etadi. Vatanparvarlikni shakllantirishning pedagogik mezonlari. Vatanparvarlik tarbiyasi jarayonida quyidagi pedagogik mezonlar asosiy o'rin tutadi: Ma'naviy-axloqiy tarbiya: Shaxsning ma'naviyatini boyitish, milliy qadriyatlar va urf-odatlarni o'rgatish orqali vatanparvarlik tuyg'usini kuchaytirish. Tarixiy ongni shakllantirish: Yoshlarni o'z milliy tarixini chuqur o'rganishga undash va ularga milliy g'urur tuyg'usini singdirish. Milliy o'zlikni anglash: O'z milliy qahramonlari, davlat arboblari va madaniy merosi bilan tanishtirish orqali milliy o'zlikni shakllantirish. Jamiyatdagi ijtimoiy faollikni rivojlantirish: Jamoat ishlari, turli madaniy-ma'rifiy tadbirlarda ishtirok etish orqali fuqarolik mas'uliyatini oshirish. Oila va ta'lim muassasalarining roli. Yosh avlodda vatanparvarlik tuyg'usini shakllantirishda oila va ta'lim muassasalari asosiy o'rin tutadi. Oila muhitida milliy qadriyatlarni singdirish, davlat ramzlari va milliy urf-odatlarga hurmatni tarbiyalash, tarixiy voqealar haqida to'g'ri ma'lumot berish orqali bolada milliy g'urur tuyg'usi uyg'onadi. Ta'lim muassasalarida esa dars jarayonida milliy qadriyatlar asosida maxsus mashg'ulotlar o'tkazish, tarixiy mavzular bo'yicha ko'rgazmalar tashkil etish, davlat bayramlari hamda tarixiy sanalarga bag'ishlangan tadbirlarni o'tkazish samarali usullardan hisoblanadi. Ommaviy axborot vositalari va jamoatchilikning o'rni. Globallashuv davrida ommaviy axborot vositalarining yoshlar ongiga ta'siri o'ta katta. Milliy qadriyatlar, tarixiy qahramonlar, milliy madaniyat va urf-odatlarni targ'ib qilish orqali yoshlar ongida vatanparvarlik tuyg'usini kuchaytirish mumkin. Bunda davlat siyosati, ijtimoiy reklama, milliy telekanallar, radio dasturlari va internet resurslaridan samarali foydalanish talab etiladi. Vatanparvarlik tarbiyasining milliy qadriyatlar asosida yo'lga qo'yilishi. Milliy

qadriyatlar asosida vatanparvarlik tuygʻusini shakllantirish — bu yoshlarning oʻz millati, madaniyati, urf-odatlarini bilan faxrlanishi, oʻzligini anglashiga xizmat qiladi. Milliy bayramlar, tarixiy sanalar, qahramonlar kunlari, milliy madaniyat festivallari va sport musobaqalarini tashkil etish orqali yoshlar ongiga milliy gʻurur singdiriladi. Shu bilan birga, milliy qadriyatlar asosida ishlab chiqilgan tarbiyaviy dasturlar orqali vatanparvarlik hissini shakllantirishning nazariy va amaliy asoslari yanada mustahkamlanadi. Bu jarayonda taʼlim-tarbiya muassasalari va jamoatchilikning hamkorligi alohida ahamiyat kasb etadi.

Empirik tahlil

Yoshlar orasida vatanparvarlik hissini shakllantirish jarayonini oʻrganish uchun bir qator empirik tadqiqotlar oʻtkazildi. Tadqiqot doirasida Oʻzbekistonning turli taʼlim muassasalarida taʼlim olayotgan 500 nafar oʻquvchi va talabalar orasida soʻrovnoma oʻtkazildi. Soʻrovnoma natijalari shuni koʻrsatdiki, respondentlarning 67% milliy qahramonlar haqida yetarlicha maʼlumotga ega emas, 54% esa davlat ramzlarining maʼnosi va ahamiyati haqida yetarlicha tushunchaga ega emasligini bildirgan. Tadqiqot davomida vatanparvarlikni shakllantirishda taʼlim tizimi va oila muhitining oʻzaro bogʻliqligi aniqlangan. Oila muhitida milliy qadriyatlar haqida tushuntirish olib borilgan bolalar orasida milliy gʻurur tuygʻusi yuqori ekani kuzatilgan. Shu bilan birga, taʼlim muassasalarida milliy bayramlar, qahramonlar kunlari kabi tadbirlarning oʻtkazilishi yoshlar ongida vatanparvarlik tuygʻusini shakllantirishga ijobiy taʼsir koʻrsatmoqda. Empirik tahlil natijalari asosida taʼlim-tarbiya jarayonida milliy qadriyatlarni oʻrgatishning ahamiyati yana bir bor oʻz isbotini topdi. Shu nuqtai nazardan, oʻquv dasturlarini qayta koʻrib chiqish, pedagoglar uchun maxsus oʻquv dasturlarini ishlab chiqish va ommaviy axborot vositalarida milliy qadriyatlarni keng targʻib qilish taklif etiladi.

Xulosa

Yosh avlodda vatanparvarlik tuygʻusini shakllantirish zamonaviy taʼlim-tarbiya jarayonining eng muhim vazifalaridan biridir. Ushbu maqolada olib borilgan tahlillar va empirik tadqiqotlar natijasida aniqlanishicha, milliy qadriyatlar, tarixiy meros, davlat ramzlari hamda milliy qahramonlar haqida yetarlicha tushunchaga ega boʻlish yoshlar ongida vatanparvarlik hissini shakllantirishda muhim omil hisoblanadi. Vatanparvarlik tuygʻusini tarbiyalashda oila, taʼlim muassasalari va ommaviy axborot vositalarining oʻzaro hamkorligi alohida oʻrin tutadi. Oila muhitida milliy qadriyatlarni qadrlashga oʻrgatish, milliy tarix va urf-odatlar haqida muntazam tushuntirishlar berish yoshlar ongida milliy gʻurur va vatanparvarlik tuygʻusini mustahkamlaydi. Taʼlim muassasalarida esa maxsus darslar, tadbirlar va maʼrifiy mashgʻulotlar orqali milliy qahramonlar hayoti, davlat ramzlari va milliy tarixga boʻlgan qiziqishni oshirish samarali usul sifatida qoʻllaniladi. Shuningdek, ommaviy axborot vositalari orqali milliy qadriyatlarni keng targʻib qilish, yoshlarni milliy merosimizdan faxrlanishga undash oʻta dolzarb vazifa sifatida namoyon boʻlmoqda. Empirik tadqiqot natijalari shuni koʻrsatdiki, taʼlim tizimi orqali yoshlar ongiga milliy qadriyatlar va vatanparvarlik tushunchalarini singdirish boʻyicha koʻrilayotgan chora-tadbirlar yetarli darajada samarali emas. Shu bois, taʼlim jarayonida milliy qadriyatlarni oʻrgatishga qaratilgan oʻquv dasturlarini yanada takomillashtirish, pedagoglar uchun maxsus metodik qoʻllanmalar yaratish va ommaviy axborot vositalarida milliy ruhni targʻib etuvchi materiallarni koʻpaytirish zarur. Xulosa oʻrnida aytish mumkinki, yoshlar ongida vatanparvarlik tuygʻusini shakllantirish nafaqat milliy oʻzlikni anglashga, balki davlat manfaatlarini himoya qilish, fuqarolik masʼuliyatini oshirish hamda jamiyatda ijtimoiy barqarorlikni taʼminlashga ham xizmat qiladi. Shu bois, milliy qadriyatlar asosida tarbiyaviy faoliyatni tizimli ravishda amalga oshirish, taʼlim-tarbiya jarayonida milliy ruhiyatni singdirishga qaratilgan chora-tadbirlarni kuchaytirish zamon talabi hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Абдуллаев, А. (2019). “Ёшлар ва ватанпарварлик тарбияси: назарий ва амалий жиҳатлар”. Тошкент: Ўзбекистон Миллий Энциклопедияси нашриёти.
2. Ибрагимов, Ш. (2020). “Миллий кадриятлар ва уларнинг ёшлар онгига таъсири”. Тарбия журналы, 4(2), 15-22.
3. Эргашев, М. (2021). “Таълимда ватанпарварлик тарбиясини шакллантиришнинг педагогик асослари”. Педагогика фанлари журналы, 6(3), 34-39.
4. Қуронов, Ф. (2018). “Ватанпарварлик ва миллий ўзликни англаш: назарий таҳлил”. Маънавият ва маърифат, 3(1), 18-24.
5. Каримова, З. (2022). “Оила муҳитида ватанпарварлик тарбиясини шакллантириш усуллари”. Психология ва педагогика, 2(4), 41-46.
6. Алимов, Н. (2021). “Ёшлар орасида ватанпарварлик тарбиясини кучайтиришда оммавий ахборот воситаларининг роли”. Медиа таҳлил, 5(2), 9-15.
7. Мухаммадиев, Д. (2023). “Таълим муассасаларида ватанпарварлик тарбияси самарадорлигини ошириш йўллари”. Таълим ва тарбия, 4(3), 27-32.
8. Назаров, А. (2020). “Миллий қаҳрамонлар ҳаёти ва уларнинг тарбиявий аҳамияти”. Ўзбекистон тарихи журналы, 1(5), 12-19.
9. Ахмедова, Л. (2022). “Ёшларда давлат рамзларига ҳурмат туйғусини шакллантириш”. Маънавиятшунослик, 7(2), 23-28.
10. Ўзбекистон Республикаси Президентининг фармони. (2021). “Ёшлар тарбияси ва маънавий юксалишини таъминлашда давлат сиёсати”. Тошкент: Ўзбекистон Республикаси Президенти матбуот хизмати.